

Bruselj, 18. december 2019
(OR. en)

15232/19

ATO 110

SPREMNI DOPIS

Pošiljatelj:	za generalnega sekretarja Evropske komisije: direktor Jordi AYET PUIGARNAU
Datum prejema:	17. december 2019
Prejemnik:	generalni sekretar Sveta Evropske unije Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN
Št. dok. Kom.:	COM(2019) 633 final
Zadeva:	POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU IN EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU o izvajanju s strani držav članic Direktive Sveta 2006/117/Euratom o nadzoru in kontroli pošiljk radioaktivnih odpadkov in izrabljenega jedrskega goriva Tretje poročilo

Delegacije prejmejo priloženi dokument COM(2019) 633 final.

Priloga: COM(2019) 633 final

Bruselj, 17.12.2019
COM(2019) 633 final

**POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU IN
EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU**

**o izvajanju s strani držav članic Direktive Sveta 2006/117/Euratom o nadzorovanju in
kontroli pošiljk radioaktivnih odpadkov in izrabljenega jedrskega goriva**

Tretje poročilo

{SWD(2019) 437 final}

Kazalo

1.	Uvod	2
1.1.	Ozadje	3
2.	Pravni okvir in njegovo izvajanje	3
2.1.	Splošna načela za nadzorovanje in kontrolo pošiljk	4
2.2.	Izvajanje Direktive	5
2.3.	Mnenje Svetovalnega odbora	6
2.4.	Pristojni organi	6
3.	Ugotovitve in trendi	7
3.1.	Statistični podatki (2015–2017)	8
4.	Nadaljnje spremljanje od prejšnjega obdobja poročanja	11
5.	Sklepne ugotovitve	11

1. UVOD

Vse države članice so leta 2013 prenesle Direktivo Sveta 2006/117/Euratom¹ (v nadaljnjem besedilu: Direktiva) o nadzoru in kontroli pošiljk radioaktivnih odpadkov in izrabljenega jedrskega goriva. Države članice so morale Komisiji poročila² o izvajanju Direktive poslati do 25. decembra 2017. Komisija mora na podlagi teh poročil pripraviti zbirno poročilo³ za Evropski parlament, Svet in Evropski ekonomsko-socialni odbor ter pri tem posebno pozornost nameniti vračanju pošiljk⁴ v primeru nedovoljenih pošiljk in neprijavljenih radioaktivnih odpadkov.

Direktiva določa sistem Skupnosti za nadzorovanje in kontrolo čezmejnih pošiljk radioaktivnih odpadkov in izrabljenega goriva, da se zagotovi ustrezno varstvo prebivalstva. Zagotavlja, da so zadevne države članice obveščene o pošiljkah radioaktivnih odpadkov in izrabljenega goriva, ki potujejo na ali čez njihovo ozemlje, pri tem pa morajo dati soglasje glede pošiljk ali obrazloženo zavrnitev.

Vse države članice so predložile svoje tretje nacionalno poročilo, ki zajema obdobje 2015–2017⁵, Hrvaška pa je poročala drugič⁶.

Komisija je to poročilo pripravila na podlagi navedenih nacionalnih poročil in ob upoštevanju mnenja Svetovalnega odbora⁷. Poročilo predstavlja nadaljnje spremljanje po drugem poročilu⁸ Komisije za obdobje 2012–2014.

V poročilu je zagotovljen pregled pošiljk izrabljenega goriva in radioaktivnih odpadkov v Skupnosti, najnovejših trendov in izzivov v zvezi z uvozom, izvozom in tranzitom izrabljenega goriva in radioaktivnih odpadkov, sporočenih zavrnitev, neuspešnih pošiljk ter tudi predlaganih ukrepov.

Poročilu je priložen delovni dokument služb Komisije SWD(2019) 437, ki vključuje podrobne podatke in informacije, na katerih temeljijo sklepne ugotovitve.

¹ Direktiva Sveta 2006/117/Euratom z dne 20. novembra 2006 o nadzoru in kontroli pošiljk radioaktivnih odpadkov in izrabljenega jedrskega goriva (UL L 337, 5.12.2006, str. 21).

² V skladu s členom 20(1) Direktive države članice Komisiji pošljejo poročila o izvajanju te direktive do 25. decembra 2011 in nato vsaka tri leta.

³ V skladu s členom 20(2): Direktive Komisija v skladu s postopkom iz člena 21 Direktive pripravi zbirno poročilo.

⁴ V skladu s členom 4 Direktive.

⁵ Natančneje, tretja poročila zajemajo obdobje od 26. decembra 2014 do 25. decembra 2017 (dovoljenja).

⁶ Hrvaška se je EU pridružila 1. julija 2013.

⁷ Svetovalni odbor je bil ustanovljen leta 2007 v skladu s členom 21 Direktive.

⁸ Poročilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu in Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru o izvajanju s strani držav članic Direktive Sveta 2006/117/Euratom o nadzoru in kontroli pošiljk radioaktivnih odpadkov in izrabljenega jedrskega goriva (COM(2018) 6 final z dne 19. januarja 2018) in SWD(2018) 4 final.

1.1. Ozadje

Vse države članice v EU proizvajajo radioaktivne odpadke, ki nastajajo v različnih obratih (npr. jedrskih elektrarnah, raziskovalnih reaktorjih) in pri različnih dejavnostih, kot je uporaba radioaktivnih izotopov v medicini, industriji, kmetijstvu, raziskavah in izobraževanju. Radioaktivni odpadki so opredeljeni kot radioaktivni material v plinastem, tekočem ali trdnem stanju, za katerega države izvora in namembne države ali fizične ali pravne osebe, katerih odločitve te države sprejemajo, ne predvidevajo nadaljnje uporabe ter ki ga upravni organ v skladu z zakoni in predpisi držav izvora in namembnih držav nadzoruje kot radioaktivni odpadek.

Pri obratovanju jedrskih in raziskovalnih reaktorjev nastaja tudi izrabljeno gorivo, tj. jedrsko gorivo, ki je bilo obsevano v reaktorski sredici in trajno odstranjeno iz nje. Lahko se hrani kot vir, ki se bo predelal, ali pa zavrže kot radioaktivni odpadek za končno odlaganje brez predvidene nadaljnje uporabe.

Ko nastanejo izrabljeno gorivo in radioaktivni odpadki, se uskladiščijo do morebitne obdelave ali predelave in odlaganja. Premiki takega materiala, imenovani tudi pošiljke, se izvajajo v večini držav članic, ne glede na obseg njihovih jedrskih programov. Izrabljeno gorivo in radioaktivni odpadki se z mest, kjer nastanejo ali kjer se z njimi ravna, prevažajo predvsem po cesti, železnici ali morju, v omejenih primerih pa tudi z letalskim prevozom.

Uvoz, izvoz in tranzit radioaktivnih odpadkov in izrabljenega goriva prek držav članic so v EU redne prakse.

2. PRAVNI OKVIR IN NJEGOVO IZVAJANJE

Varno in odgovorno ravnanje z radioaktivnimi odpadki in izrabljenim gorivom, vključno z varnim prevažanjem pošiljk teh materialov na ozemljih držav članic in zunaj njih, je zakonska zahteva, ki izvira iz mednarodnega prava in prava EU.

Na mednarodni ravni je glavni referenčni dokument na tem področju Skupna konvencija o varnem ravnanju z izrabljenim jedrskim gorivom in o varnem ravnanju z radioaktivnimi odpadki (v nadaljnjem besedilu: Skupna konvencija)⁹. Skupna konvencija pogodbenicam med drugim nalaga obveznost v zvezi z varnostjo čezmejnih premikov (uvoza, izvoza in tranzita) izrabljenega goriva in radioaktivnih odpadkov. Določa, da mora vsaka pogodbenica, vključena v čezmejne premike, sprejeti ustrezne ukrepe za zagotovitev,

⁹ Skupna konvencija je začela veljati 18. junija 2001. Uporablja se za izrabljeno gorivo in radioaktivne odpadke, ki nastajajo v civilnih jedrskih reaktorjih in pri uporabi v civilne namene, ter za izrabljeno gorivo in radioaktivne odpadke, ki nastajajo v okviru vojaških ali obrambnih programov, če in kadar se taki materiali trajno prenesejo v izključno civilne programe in se upravljajo v okviru teh programov ali kadar jih pogodbenica za namene Konvencije prijavi kot izrabljeno gorivo ali radioaktivne odpadke. Uporablja se tudi za načrtovane in nadzorovane izpuste tekočih ali plinastih radioaktivnih snovi iz reguliranih jedrskih objektov v okolje.

da se taki premiki izvedejo v skladu z določbami Konvencije in ustreznimi zavezujočimi mednarodnimi instrumenti. Vseh 28 držav članic EU je pogodbenic te skupne konvencije¹⁰, kar kaže njihovo zavezanost zagotavljanju visoke ravni varnosti izrabljenega goriva in radioaktivnih odpadkov od njihovega nastanka do odlaganja.

Splošni cilj Direktive na ravni EI je izboljšanje varstva pred nevarnostmi zaradi izpostavljenosti ionizirajočemu sevanju z nadzorom in kontrolo pošiljk izrabljenega goriva in radioaktivnih odpadkov. Poleg tega so v Direktivi Sveta 2013/59/Euratom o temeljnih varnostnih standardih¹¹ opredeljena harmonizirana merila za odpravo nadzora in splošni nivoji za izvzetje materiala iz regulativnega nadzora, področje uporabe temeljnih varnostnih standardov pa je bilo razširjeno na človekove aktivnosti, ki vključujejo prisotnost naravnih virov sevanja, vključno s predelavo materialov, ki vsebujejo naravno prisotne radioaktivne materiale. Komisija bi morala v naslednjem obdobju poročanja spremljati učinke Direktive Sveta 2013/59/Euratom na izvajanje nadzorovanja in kontrole čezmejnih pošiljk.

Direktiva v tem celovitem okviru EU za jedrsko varnost in varstvo pred sevanjem posebej obravnava uradna dovoljenja in postopkovne vidike čezmejnih pošiljk radioaktivnih odpadkov in izrabljenega goriva, ki nastajajo v civilnih objektih in pri civilnih dejavnostih. Direktiva se uporablja, kadar:

- je država izvora, namembna država ali morebitna država tranzita izrabljenega goriva ali radioaktivnih odpadkov država članica EU;
- količina in koncentracija izrabljenega goriva ali radioaktivnih odpadkov v pošiljki presežata ravni iz Direktive Sveta 2013/59/Euratom.

2.1. Splošna načela za nadzorovanje in kontrolo pošiljk

Vsaka država članica ostaja v celoti odgovorna¹² za opredelitev politike ravnanja z radioaktivnimi odpadki in izrabljenim gorivom, ki so pod njeno jurisdikcijo. Te politike lahko vključujejo izvoz izrabljenega goriva in radioaktivnih odpadkov ali uvoz takih materialov (npr. za obdelavo ali predelavo) na njihovo ozemlje.

Države članice morajo v skladu z Direktivo¹³ uporabljati standardno listino za nadzorovanje in kontrolo pošiljk radioaktivnih odpadkov in izrabljenega goriva. Kadar so taki materiali namenjeni pošiljanju v tretje države, morajo države članice uporabljati

¹⁰ Od 26. septembra 2016 je pogodbenic 73 (http://www.iaea.org/Publications/Documents/Conventions/jointconv_status.pdf).

¹¹ Direktiva Sveta 2013/59/Euratom z dne 5. decembra 2013 o določitvi temeljnih varnostnih standardov za varstvo pred nevarnostmi zaradi ionizirajočega sevanja in o razveljavitvi direktiv 89/618/Euratom, 90/641/Euratom, 96/29/Euratom, 97/43/Euratom in 2003/122/Euratom, UL L 13, 17.1.2014, str. 1–73.

¹² V skladu z Direktivo Sveta 2011/70/Euratom z dne 19. julija 2011 o vzpostavitvi okvira Skupnosti za odgovorno in varno ravnanje z izrabljenim gorivom in radioaktivnimi odpadki, UL L 199, 2.8.2011, str. 48–56.

¹³ V skladu s členom 17(1) Direktive.

tudi merila iz člena 16(2) Direktive in priporočilo Komisije¹⁴, ki se uporablja.

Kadar pošiljke ni mogoče izvesti do konca ali če pogoji za pošiljko v skladu s to direktivo niso izpolnjeni, pristojni organi države članice izvora zagotovijo, da zadevne radioaktivne odpadke ali izrabljeno gorivo njihov imetnik¹⁵ ponovno prevzame, razen če je mogoče doseči varen alternativen dogovor. Pristojni organi prav tako zagotovijo, da oseba, odgovorna za pošiljko, po potrebi sprejme potrebne prilagoditvene varnostne ukrepe. V takem primeru stroške, ki nastanejo, kadar pošiljke ni mogoče ali ni dovoljeno izvesti do konca, krije imetnik¹⁶.

Vsaka zavrnitev izdaje dovoljenja za pošiljko izrabljenega goriva in radioaktivnih odpadkov (i) mora biti upravičena na podlagi meril iz Direktive; (ii) ne bi smela biti samovoljna in (iii) bi morala temeljiti na ustreznih nacionalnih predpisih, predpisih Skupnosti ali mednarodnih predpisih. Odločitve držav članic glede soglasja ali zavrnitve morajo biti v skladu z določbami Skupne konvencije in Direktive¹⁷, ki prepovedujejo izvoz radioaktivnih odpadkov ali izrabljenega goriva v namembne kraje južno od 60° južne zemljepisne širine, v afriške, karibske ali pacifiške države ali v tretjo državo, ki nima sredstev za varno ravnanje z radioaktivnimi odpadki ali izrabljenim gorivom.

Poleg predložitve triletnih poročil Komisiji države članice:

- Komisiji in Svetovalnemu odboru vsako leto uradno sporočijo¹⁸ vse neodobrene pošiljke v tretje države, ki se zavrnejo zaradi neizpolnjevanja zahteve glede tehničnih ali upravnih zmogljivosti ter regulativne strukture za varno ravnanje z izrabljenim gorivom in/ali radioaktivnimi odpadki;
- Komisiji pošljejo¹⁹ kontaktne podatke pristojnih organov in vse potrebne informacije za hitro komuniciranje z njimi.

2.2. Izvajanje Direktive

V skladu z Direktivo je treba za vse pošiljke (vključno z uvozom, izvozom in tranziti med državami članicami ter v Skupnost in iz nje), ki spadajo na področje uporabe Direktive, uporabljati standardno listino²⁰. Ta je bila določena z Odločbo Komisije iz leta 2008²¹ in spremenjena leta 2011 ter dopolnjuje Direktivo. Standardna lista

¹⁴ Priporočilo Komisije z dne 4. decembra 2008 o merilih za izvoz radioaktivnih odpadkov in izrabljenega goriva v tretje države (notificirano pod dokumentarno številko C(2008) 7570) (2008/956/Euratom).

¹⁵ „Imetnik“ pomeni fizično ali pravno osebo, ki je, preden odpremi pošiljko radioaktivnih odpadkov ali izrabljenega goriva, v skladu z veljavno nacionalno zakonodajo odgovorna za takšne materiale in načrtuje odpošiljanje pošiljke prejemniku. (člena 5(9) Direktive).

¹⁶ V skladu s členom 12 Direktive.

¹⁷ V skladu s členom 16 Direktive.

¹⁸ V skladu s členom 16(1) Direktive.

¹⁹ V skladu s členom 18 Direktive.

²⁰ V skladu s členom 17 Direktive.

²¹ Odločba Komisije z dne 5. marca 2008 o določitvi standardne listine za nadzorovanje in kontrolo pošiljk radioaktivnih odpadkov in izrabljenega jedrskega goriva iz Direktive

vključuje obrazce za naslednje namene:

- vlogo za pridobitev dovoljenja za pošiljko izrabljenega goriva ali radioaktivnih odpadkov;
- potrdilo o prejemu vloge – zahtevkov po manjkajočih podatkih o izrabljenem gorivu in radioaktivnih odpadkih;
- soglasje zadevnih pristojnih organov za pošiljko radioaktivnih odpadkov ali izrabljenega goriva ali njihovo zavrnitev;
- dovoljenje za pošiljko izrabljenega goriva in radioaktivnih odpadkov;
- opis pošiljke radioaktivnih odpadkov in seznam paketov;
- potrdilo o prejemu radioaktivnih odpadkov in izrabljenega goriva.

Glede na nacionalna poročila večina držav članic pri uporabi standardne listine ni imela posebnih težav. Zaradi stalnega izboljšanja je nekaj držav članic predlagalo, naj se v posebnem oddelku standardne listine uvede „navedba številke pošiljke“. Ta oddelek bi omogočil lažje nadaljnje spremljanje „vrnjenih pošiljk“, kadar so bili izrabljeno gorivo in/ali radioaktivni odpadki poslani v obdelavo ali predelavo v tujino, ter navzkrižno sklicevanje na prejšnja dovoljenja/soglasja, kar bi olajšalo celovito spremljanje.

2.3. Mnenje Svetovalnega odbora

XI. seja Svetovalnega odbora je bila 8. oktobra 2019 v Luksemburgu. Med XI. sejo se je razpravljalo o osnutku tega poročila in priloženem delovnem dokumentu služb. Naknadno je bilo s pisnim postopkom pridobljeno mnenje Svetovalnega odbora²².

Na XI. seji je Komisija predstavila spremembe predloge za poročanje o pošiljkah izrabljenega goriva in radioaktivnih odpadkov, ki se izvaja na tri leta. Države članice na široko uporabljajo predlogo za prostovoljno poročanje. Službe Komisije so revidirale vsebino in obliko predloge za poročanje ter pri tem upoštevale ugotovitve Komisije v tretjem ciklu poročanja (opisane v oddelku 4.4 in 4.5 delovnega dokumenta služb Komisije SWD(2019) 437).

2.4. Pristojni organi

Od julija 2017 so vse države članice predložile informacije o svojih pristojnih organih v skladu s členom 5(13)²³ Direktive. Po XI. seji Svetovalnega odbora so nekatere države članice poslale posodobljene informacije (vključene v Prilogo I priloženega delovnega

Sveta 2006/117/Euratom (notificirano pod dokumentarno številko C(2008) 793) (2008/312/EURATOM) (UL L 107, 17.4.2008, str. 32).

²² V skladu s členom 3(5) Uredbe (EU) št. 182/211 in pravili Svetovalnega odbora (25. 1. 2017) na podlagi člena 21 Direktive Sveta 2006/117/Euratom.

²³ V členu 5(13) Direktive so „pristojni organi“ opredeljeni kot „organi, ki so po zakonu ali drugih predpisih držav izvora, tranzita ali namembnih držav pristojni za izvajanje sistema nadzora in kontrole pošiljk radioaktivnih odpadkov ali izrabljenega goriva“.

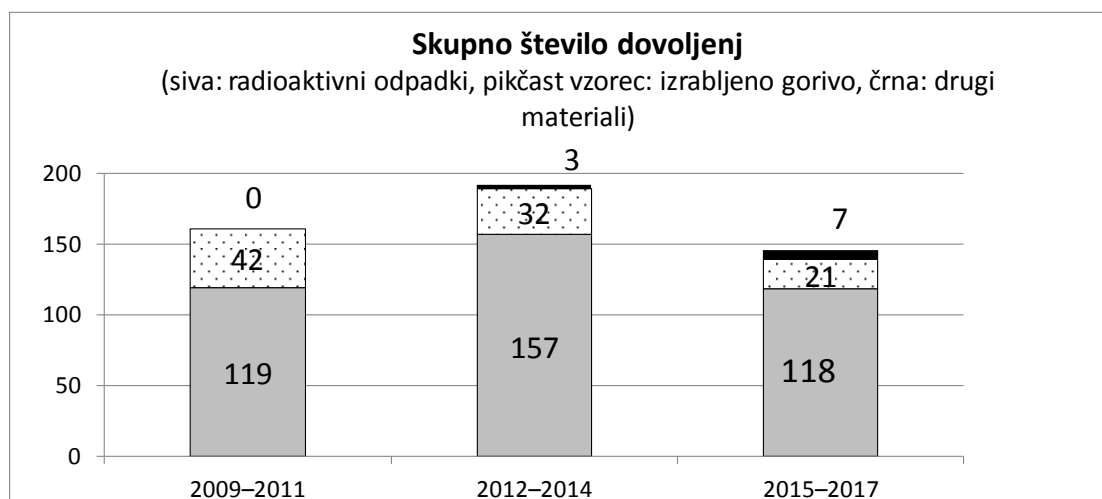
dokumenta služb SWD(2019) 437 final).

Seznam pristojnih organov držav članic je na voljo na spletišču Komisije: <https://ec.europa.eu/energy/en/topics/nuclear-energy/radiation-protection/transport-radioactive-materials>.

3. UGOTOVITVE IN TRENDI

Na splošno in glede na prejšnja obdobja poročanja je bilo v tem obdobju poročanja sporočeno manjše število dovoljenj²⁴, zlasti za pošiljke izrabljenega goriva (glej sliko 1). Ker se lahko vsako dovoljenje nanaša na več pošiljk, to ne pomeni nujno zmanjšanja števila pošiljk. To poročilo je prvo, ki vsebuje podrobnosti o številu pošiljk.

Šest držav članic (Hrvaška, Ciper, Estonija, Grčija, Malta in Portugalska) ni od veljavnosti obveznosti poročanja na podlagi Direktive nikoli poročalo o dovoljenih pošiljkah na njihovem ozemlju.

Slika 1. Število dovoljenj

Kar zadeva zavrnitev soglasja, so bili v tem obdobju poročanja sporočeni trije primeri. Ugotovljeno je bilo, da so države članice, ki so izdale soglasje, poročale o nekaterih od teh pošiljkah (ki nazadnje niso bile izvedene):

- ena država članica je zavrnila izdajo soglasja za štiri vloge za tranzit kontaminiranih kovinskih odpadkov, saj vloga po njenem mnenju ni spadala na področje uporabe Direktive, ki vsebuje določbe samo za radioaktivne odpadke in izrabljeno jedrsko gorivo. Vendar so se ti tranziti redno izvajali na podlagi veljavne lokalne zakonodaje;
- ena država članica je zavrnila uvoz radioaktivnih odpadkov iz druge države

²⁴ Ta podatek poleg 139 dovoljenj, izdanih za radioaktivne odpadke in izrabljeno gorivo, vključuje sedem dovoljenj, izdanih za pošiljanje „materialov“.

članice, namenjenih odlaganju, in trdila, da ima država članica izvora zmogljivosti za odlaganje odpadkov.

Države članice niso Komisiji sporočile nobenih težav, ki bi lahko spadale pod člen 4 „Vračanje pošiljk v primeru nedovoljenih pošiljk in neprijavljenih radioaktivnih odpadkov“; člen 12 „Neuspela pošiljka“ ali člen 16(1)(c) „Prepovedani izvozi“. Edina vrnjena pošiljka, prijavljena v tem obdobju, je bila povezana z neprimernostjo nekaterih radioaktivnih odpadkov (iz zdravstvenega sektorja) za predelovalni obrat v tujini. Torej se na podlagi sporočenih informacij v obdobju poročanja na ozemlju EU ni izvedla nobena nedovoljena pošiljka.

Zamude pri izpolnjevanju obveznosti poročanja so se v primerjavi s predhodnim obdobjem poročanja zmanjšale. Decembra 2017 in januarja 2018 je nacionalna poročila predložilo 24 držav članic²⁵. Skozi vsa tri obdobja poročanja se je znatno izboljšala tudi splošna kakovost poročanja. „Navedbo številke pošiljke“ uporablja šest držav članic.

Komisija je kljub temu ugotovila nekatere preostale neskladnosti pri poročanju, ki so bile odpravljene na podlagi priložnostnih zahtev služb Komisije²⁶.

Poleg tega je Komisija ugotovila nekaj neskladnosti v poročanju različnih držav članic, kot so število pošiljk v več dovoljenjih ali skupna radioaktivnost in največja aktivnost na paket v nekaterih pošiljkah. Vse te težave so bila razjasnjene z državami članicami.

Podrobna predstavitev čezmejnih pošiljk radioaktivnih odpadkov in izrabljenega goriva v EU v sedanjem obdobju poročanja je na voljo v priloženem delovnem dokumentu služb Komisije SWD(2019) 437 final.

3.1. Statistični podatki (2015–2017)²⁷

V tem oddelku je predstavljen statistični pregled dovoljenj in pošiljk, vrst pošiljk, izvora poslanega materiala in namena pošiljk.

Dovoljenja v primerjavi z dejanskimi pošiljkami

146 dovoljenj, o katerih je v obdobju 2015–2017 poročalo 14 držav članic, ustreza 1 834 dejanskim pošiljkam (skupno število pošiljk). Nekatera dovoljenja zajemajo več pošiljk (v povprečju 12–13) in lahko presegajo časovni okvir tega poročila.

Kot je razvidno s slike 1, se 86 % dovoljenj nanaša na pošiljke radioaktivnih odpadkov (125 dovoljenj, od tega jih je 7 povezanih z drugimi materiali²⁸), ostalih 14 % pa na izrabljeno gorivo (21 dovoljenj).

Kar zadeva dejanske pošiljke, jih je 98 % (1 791 pošiljk) povezanih z radioaktivnimi odpadki, 2 % (43 pošiljk) pa z izrabljenim gorivom.

Rok za priglasitev nacionalnih poročil je bil 25. december 2017.

²⁶ Nadaljnje podrobnosti so na voljo v oddelku 4.4 SWD(2019) 437.

²⁷ Deleži, uporabljeni v tem poročilu, so zaokroženi na najbližje celo število.

²⁸ Na primer obsevavo jeklo za raziskave.

V nadaljevanju so dovoljenja na kratko opisana glede na vrste pošiljk²⁹, tj. v Skupnosti in zunaj Skupnosti. Od 146 dovoljenj je 53 dovoljenj vključevalo tranzit prek vsaj tretje države članice.

Pošiljke v Skupnosti:

120 dovoljenj (82 % od skupno 146) je pošiljk v Skupnosti. Večina dovoljenj za pošiljke v Skupnosti (106) se nanaša na radioaktivne odpadke, preostala (14) pa na izrabljeno gorivo. Teh 120 dovoljenj predstavlja 1 769 pošiljk, ki jih je dovolilo 14 držav članic.

Delež dovoljenj za pošiljke v Skupnosti ni bistveno spremenjen kot v prejšnjem ciklu poročanja (83 % v obdobju poročanja 2012–2014).

Pošiljke zunaj Skupnosti: uvoz, izvoz in tranzit prek Skupnosti

26 dovoljenj (18 % vseh dovoljenj) je povezanih s pošiljkami zunaj Skupnosti. 17 se jih je nanašalo na **izvoz** v tretje države (12 % vseh dovoljenj), 8 (približno 5 % vseh dovoljenj) pa na **uvoz** iz držav zunaj EU. Kar zadeva dejanske pošiljke, se jih 2 % nanaša na izvoz, 1 % pa na uvoz. Sporočeno je bilo eno samo dovoljenje za tranzit prek Skupnosti.

Kar zadeva **uvoz radioaktivnih odpadkov** iz tretjih držav v obdobju 2015–2017, so tri države članice izdale pet dovoljenj, ki predstavljajo 14 pošiljk radioaktivnih odpadkov. Te uvožene pošiljke so bile vrnjene pošiljke po obdelavi radioaktivnih odpadkov (iz ZDA) in odpadki iz nejedrske industrije za končno odlaganje (z Bahamov in iz Monaka). Dve državi članici sta iz tretjih držav uvozili izrabljeno gorivo za raziskovalne dejavnosti, kar ustreza trem dovoljenjem za 11 pošiljk.

Kar zadeva **izvoz radioaktivnih odpadkov** iz Skupnosti v tretje države, je šest držav članic izdalo skupno 13 dovoljenj, ki predstavljajo 35 pošiljk. Namen tega izvoza ni bil nikoli končno odlaganje na ozemlju tretje države, ampak so bile vedno raziskave, obdelava in vrnitev po obdelavi/predelavi. Tri države članice so izdale skupno štiri dovoljenja za prav toliko pošiljk za izvoz izrabljenega goriva v tretjo državo. Namen tega izvoza so bile predelava, raziskave in predelava iz visoke v nizko obogatitev.

V obdobju 2015–2017 je bil dovoljen en sam **tranzit** iz tretje države.

²⁹ Podrobnejše informacije o vrstah pošiljk (v Skupnosti in zunaj Skupnosti) so navedene v oddelku 2 delovnega dokumenta služb Komisije SWD(2019) 437.

POŠILJKE IZRABLJENEGA GORIVA IN RADIOAKTIVNIH ODPADKOV:

V TRETJE DRŽAVE

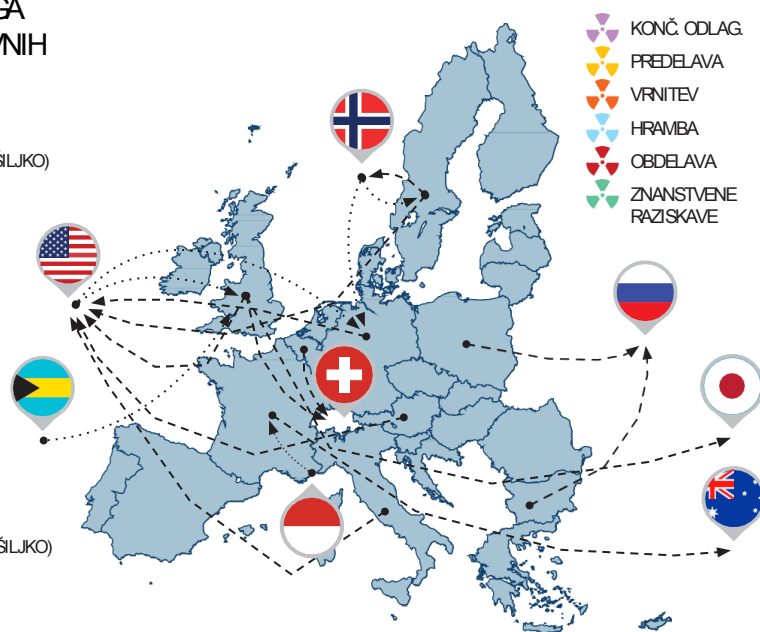
DČ (KI SO DALE DOVOLJENJE ZA POŠILJKO)

- BELGIJA
- BOLGARIJA
- FRANCIJA
- NEMČIJA
- ITALIJA
- POLJSKA
- ŠVEDSKA
- ZDRUŽENO KRALJESTVO

IZ TRETJIH DRŽAV

DČ (KI SO DALE DOVOLJENJE ZA POŠILJKO)

- FRANCIJA
- NEMČIJA
- ŠVEDSKA
- ZDRUŽENO KRALJESTVO

Slika 2. Pošiljke zunaj Skupnosti v obdobju 2015–2017³⁰

Način prevoza

Za prevoz pošiljk se je zelo pogosto uporabljal pomorski prevoz, in sicer za približno 56 % (81 dovoljenj), 40 % prevozov (59 dovoljenj) pa je bilo izvedenih le po cesti ali železnici (tj. brez pomorskega ali letalskega prevoza). Letalski prevoz je bil uporabljen le pri 4 % dovoljenj (6 dovoljenjih).

Izvor materiala, namenjenega pošiljanju

Statistični podatki kažejo, da je približno 75 % dovoljenj (110 dovoljenj) zajemalo radioaktivne odpadke, ki izvirajo iz jedrske industrije in izrabljenega goriva, 12 % jih je izviralo iz raziskovalnih dejavnosti, 3 % iz zdravstvenega sektorja, ostali pa iz drugih sektorjev.

Vendar ob upoštevanju dejanskega števila pošiljk delež pošiljk nejedrske industrije – vključno z zdravstveno in raziskovalno dejavnostjo – znaša 43 %.

Namen pošiljk

Pošiljke so povezane zlasti z obdelavo radioaktivnih odpadkov (kot sta obdelava za zmanjšanje prostornine ali kondicioniranje). To velja za 42 dovoljenj za prevoz do

³⁰ Izvoz iz Poljske je povezan z vračanjem izrabljenega goriva raziskovalnega reaktorja.

predelovalnih obratov (približno 29 % dovoljenj) in 48 dovoljenj za njihovo vrnitev po obdelavi (33 % dovoljenj).

Predelava izrabljenega goriva (5 dovoljenj) in vračilo njegovih radioaktivnih odpadkov po predelavi (7 dovoljenj) ustrežata 8 % dovoljenj.

4. NADALJNJE SPREMLJANJE OD PREJŠNJEGA OBDOBJA POROČANJA

V drugem poročilu Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu in Ekonomsko-socialnemu odboru o izvajanju Direktive sta bili poudarjeni dve težavi, ki so ju države članice izpostavile v prvem obdobju poročanja: slaba harmonizacija stopenj za odpravo nadzora radioaktivnih odpadkov v EU in nejasna pravila za odpadke, ki vsebujejo naravno prisoten radioaktiven material (NORM), ki ne izvira iz „dovoljenih dejavnosti“. Ti težavi sta bili obravnavani v okviru študije „Celovit pregled in analiza stanja prevoza jedrskih snovi“, ki jo je financirala Komisija³¹. Predhodne sklepne ugotovitve iz študije, ki je temeljila na vprašalniku, poslanem pristojnim organom držav članic in drugim zainteresiranim stranem na področju prometa, ter na temah zadnje delavnice, so bile:

- Slaba harmonizacija stopenj za odpravo nadzora radioaktivnih odpadkov v EU ne vpliva na izvajanje Direktive. Direktiva Sveta 2013/59/Euratom o temeljnih varnostnih standardih obravnava neobstoj pravnih določb o naravno prisotnih radioaktivnih materialih (NORM), ki ne izhajajo iz dovoljenih praks. Kot je bilo že navedeno⁸, s pravnega vidika vsi odpadki, ki vsebujejo naravno prisoten radioaktiven material, zahtevajo regulativni nadzor in so opredeljeni kot radioaktivni odpadki³², spadajo na področje uporabe Direktive.

Sprememba standardne listine se v tem obdobju poročanja ni proučila, vendar bo Komisija v naslednjem obdobju poročanja sodelovala z državami članicami, da bi izboljšala harmonizacijo standardne listine z zahtevami predloge za poročanje.

5. SKLEPNE UGOTOVITVE

Z izvajanjem Direktive se zagotavlja, da se vsi čezmejni premiki radioaktivnih odpadkov in izrabljenega goriva v Skupnosti izvedejo le s soglasjem po predhodnem obveščanju, ki ga pristojni organi vseh udeleženih držav članic (vključno z državami tranzita) izrazijo z uporabo standardne listine. Vse države članice Komisiji redno pošiljajo informacije, povezane z vsemi dovoljenimi pošiljkami v določenem (triletnem) obdobju poročanja. Nadzorovanje in kontrola pošiljk radioaktivnih odpadkov in izrabljenega jedrskega goriva sta tako zagotovljena po vsej Skupnosti. V ta namen se močno spodbuja uporaba predložene „predloge za poročanje“, ki sicer ni

³¹ ENER/2017/NUCL/SI2.751899.

³² „Radioaktivni odpadek“ pomeni radioaktivni material v plinastem, tekočem ali trdnem stanju, za katerega države izvora in namembne države ali fizične ali pravne osebe, katerih odločitve te države sprejemajo, ne predvidevajo nadaljnje uporabe in ki ga upravni organ v skladu z zakoni in predpisi držav izvora in namembnih držav nadzoruje kot radioaktivni odpadek (člen 5(1) Direktive).

obvezna, vendar omogoča preprosto pridobitev podatkov in preprečuje tveganje napačne razlage predloženih informacij.

Med navzkrižnim preverjanjem poročil držav članic so bile ugotovljene nekatere nedoslednosti, zlasti zaradi netočnosti predloženih informacij. Zaradi ocene, ki jo je izvedla Komisija, se je izboljšala ozaveščenost držav članic o poročanju o vseh pošiljkah. V zvezi s tem je bilo pomembno zlasti, da so celotni nabori podatkov (preglednica dela B predloge za poročanje) na voljo tudi iz držav članic, ki dajo soglasje/držav članic tranzita. Poleg tega je Komisija ugotovila, da države članice, ki so dale soglasje/države članice tranzita niso bile vedno obveščene o umiku pošiljk.

Države članice v sedanjem obdobju poročanja niso sporočile nobenih neuspešnih pošiljk. Sporočeni sta bili dve zavrnutvi izdaje soglasja skupaj z utemeljitvama. Po poročanju je bila vrnjena ena pošiljka³³, in sicer zaradi neprimernosti nekaterih radioaktivnih odpadkov za predelovalni obrat.

V primerjavi s predhodnim obdobjem poročanja je večina držav članic nacionalna poročila predložila pravočasno. Štiri države članice poročil niso predložile v enem mesecu po roku, so jih pa predložile v šestih mesecih po roku.

Na splošno Komisija ugotavlja, da veljavni pravni sveženj EU, ki ga sestavljajo Direktiva 2006/117/Euratom, Direktiva 2011/70/Euratom in Direktiva 2013/59/Euratom, zagotavlja visoke varnostne standarde v zvezi s tveganji ionizirajočih sevanj na ozemlju EU pri čezmejnih pošiljkah. Predhodne ugotovitve zgoraj navedene študije³¹ so tudi potrdile domnevo o na splošno celoviti arhitekturi, vključno z zakonodajo EU, postopki in praksami, ki jih izvajajo države članice, kar zagotavlja varen premik jedrskega materiala v Skupnosti, vključno z radioaktivnimi odpadki in izrabljenim jedrskim gorivom.

Komisija bo ustrezno upoštevala ugotovitve, predstavljene v tem poročilu, in začela razmislek ali sprejela potrebne ukrepe. Komisija je tesno sodelovala z državami članicami EU za izboljšanje predloge za poročanje. Cilj Komisije je, da se z vsemi državami članicami dogovori o zahtevanih informacijah, ki jih je treba zagotoviti za lažje nadzorovanje in kontrolo pošiljk radioaktivnih odpadkov in izrabljenega goriva v prihodnjem obdobju poročanja (2018–2020).]

³³ Ni bila povezana z nedovoljeno pošiljko.